

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luotsauslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luotsauslain muuttamisesta (HE 225/2018 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tero Jokilehto, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Mira Karppanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Ville Suominen, puolustusministeriö
- johtaja Laura Kuistio, Liikennevirasto
- osastopäällikkö Juha-Matti Korsi, Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi)
- ylitarkastaja Santeri Lunkka, Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi)
- toimialajohtaja Jussi Kaurola, Ilmatieteen laitos
- toimitusjohtaja Kari Kosonen, Finnpiilot Pilotage Oy
- puheenjohtaja Antti Rautava, Luotsiliitto ry
- senior advisor Olof Widén, Suomen Varustamot ry
- hallituksen puheenjohtaja Matti Pajula, Suomen Vesitietoyhdistys ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristöministeriö
- Onnettomuustutkintakeskus
- Viestintävirasto
- Finnpiilot Pilotage Oy
- Rolls-Royce Oy Ab
- Luotsiliitto ry
- Suomen Konepäälystöliitto ry

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luotsauslakia. Lailla mahdollistettaisiin luvanvarainen etäluotsaus, jossa luotsi hoitaa tehtäviään muualla kuin luotsattavassa aluksessa. Liikenne- ja viestintävirasto voisi luotsausyhtiön hakemuksesta myöntää luvan etäluotsaukseen määrääjäksi.

Esityksen tavoitteena on parantaa luotsaustoiminnan turvallisuutta ja tehokkuutta pitkällä aikavälillä sekä edistää uusien teknologioiden kokeilemistä ja tiedon laajempaa hyödyntämistä luotsaustoiminnassa. Esitys tukisi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitetta kokeilukulttuurin käyttöönottamisesta ja digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristön rakentamisesta. Lisäksi lakiin ehdotetaan muutoksia liittyen tilapäiseen luotsipaikkaan sekä ulkomaisten valtionalusten velvollisuuteen käyttää luotsia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esitys liittyy luotsauslain yleiseen kehittämiseen, jonka tarkoituksena on vapaampi pääsy markkinoille ja esimerkiksi luotsausyhtiön vahingonkorvausvelvollisuuden rajoituksen nostaminen. Luotsauksen on toistaiseksi katsottu olevan valtion monopoli, jolle ei tällä hetkellä ole katsottu tarpeelliseksi päästää muita toimijoita.

Valiokunta pitää hyvänä, että esityksessä mahdollistetaan uusien tekniikoiden käyttöönotto. Etäluotsauksen toteuttaminen luvanvaraisena on kannatettavaa, koska siten voidaan saada tietoa sen toteuttamisesta ja etäluotsausta voidaan tarvittaessa kehittää edelleen. Etäluotsauksen hyväksymiseen ei kuitenkaan ole pakkoa. Hallituksen esityksessä onkin ehdotettu, että aluksen päällikkö saa kieltäytyä etäluotsauksesta eikä kieltäytyminen saa vaikuttaa luotsin saantiin alukselle.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan valiokunnalle asiantuntijakuulemisessa esitetyt huolet on otettu huomioon hallituksen esityksessä. Lupahakemuksessa tulee siten määrittää muun muassa keinot ympäristön ja alusliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi. Etäluotsauslupa voidaan liittää ehtoja, ja etäluotsauslupa voidaan muuttaa tai peruuttaa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Johtolause. Valiokunta on muuttanut 2. lakiehdotuksen johtolauseetta lakiteknisesti siten, että esityksellä muutetaan tarpeellisilta osin niin sanotun virastouudistuksen yhteydessä nyt käsitellyssä olevan esityksen antamisen jälkeen hyväksyttyjä muutoslakeja.

5 §. Velvollisuus käyttää luotsia. Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän muotoiluun.

16 f §. Etäluotsausta koskevat olennaiset tiedot. Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän muotoiluun.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 225/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

luotsauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luotsauslain (940/2003) 2 §:n 23 kohta, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 5 momentti, 9 §, 18 §:n 4 momentti, 19 ja 20 § sekä 20 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 23 kohta, 5 §:n 5 momentti, 18 §:n 4 momentti ja 20 a §:n 1 momentti laissa 986/2018, 4 §:n 1 momentti laissa 1050/2010, ~~5 §:n 5 momentti laissa 1312/2016,~~ 19 § laissa 645/2010 ja 20 § ~~ja 20 a §:n 1 momentti~~ laissa 998/2015, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 986/2018, uusi 4 a, 24 ja 25 kohta, 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 986/2018, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 ja muutettu 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1050/2010, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 986/2018, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 16 a—16 g § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) *tilapäisellä luotsipaikalla* luotsattavaksi väyläksi määrätyn väylän muuta kohtaa kuin luotsipaikkaa, jossa luotsi nousee alukseen tai poistuu aluksesta tai jossa vaihdetaan luotsia ja jonka Liikenne- ja viestintävirasto on hyväksynyt tilapäiseksi luotsipaikaksi;

23) *Saimaan vesialueella* järvistä koostuvaa järvioluetta, jolla sijaitsee luotsinkäyttövelvollisuuden piiriin kuuluva Saimaan väylästä, lukuun ottamatta Saimaan kanavaa;

24) *etäluotsauksella* toimintaa, jossa luotsi luotsaa alusta muualla kuin luotsattavassa aluksessa;

25) *VTS-keskuksella* alusliikennepalvelulain 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettu keskusta, jossa alusliikennepalvelun tarjoaja ylläpitää alusliikennepalvelua.

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

4 §

Luotsaus toiminnan harjoittaminen

Luotsauspalveluja ei saa tarjota eikä luotsaus toimintaa tai etäluotsausta harjoittaa muu kuin luotsausyhtiö.

5 §

Velvollisuus käyttää luotsia

Puolustusvoimat voi vapauttaa velvollisuudesta käyttää luotsia ulkomaisen valtion aluksen, joka osallistuu Puolustusvoimien isännöimään koulutukseen, harjoitukseen tai muuhun puolustusyhteistyöhön taikka on muutoin Puolustusvoimien isännöimänä Suomen vesialueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä yleisillä kulkuväylillä. Tällaisen ulkomaisen valtion aluksen on käytettävä ammattikäyttöön tarkoitettua A-luokan automaattista tunnistusjärjestelmää (AIS), ellei Puolustusvoimat anna lupaa olla sitä käyttämättä. Puolustusvoimien on ilmoitettava välittömästi vapautuksesta Liikenne- ja viestintävirastolle sekä alusliikennepalvelulaissa tarkoitettua VTS-alueen VTS-keskukselle.

Aluksen päällikön on aluksen saapuessa alusliikennepalveluissa tarkoitettua VTS-alueelle ilmoitettava VTS-keskukselle, käyttääkö alus 3 tai 4 momentissa tarkoitettua vapautusta ja, jos käyttää, ilmoitettava vapautuksen numero.

8 §

Luotsin vastuu ja velvollisuudet

Luotsi on vastuussa etäluotsauksesta, jollei etäluotsauksen tekninen toteuttaminen, toimintamalli tai viestintäyhteyksien häiriötilanne estä luotsia toimimasta tehtävänsä mukaisesti.

9 §

Luotsauksen alkaminen ja päättyminen

Luotsaus alkaa silloin, kun alus lähtee laiturista tai ankkuripaikalta ja satamaan tullessa luotsaus päättyy silloin, kun alus on ankkuroitu tai kiinnitetty laituriin.

Muutoin luotsaus alkaa, kun luotsi on noussut alukseen ja aloittanut luotsauksen, ja päättyy, kun luotsi on luovuttanut luotsauksen toiselle luotsille tai päättänyt luotsauksen. Etäluotsaus voi kuitenkin alkaa ja päättyä myös siten kuin etäluotsausta koskevassa luvassa määrätään.

Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy tilapäisen luotsipaikan määrääjäksi luotsausyhtiön hakemuksesta, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Ennen hakemuksen lähettämistä luotsausyhtiön on

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

kuultava alusliikennepalvelun tarjoajaa. Liikenne- ja viestintäviraston on ilmoitettava tilapäisestä luotsipaikasta alusliikennepalvelun tarjoajalle.

Luotsi voi, sovittuaan asiasta luotsattavan aluksen päällikön kanssa, nousta alukseen tai poistua aluksesta muussa kohdassa kuin luotsattavan väylän luotsipaikalla tai tilapäisellä luotsipaikalla, jos sää- tai jääolosuhteet sitä edellyttävät. Tästä on ilmoitettava VTS-keskukselle.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsausyhtiön on varmistettava, että sen palveluksessa olevilla luotseilla on tehtävissään tarvitsemansa voimassaolevat luotsien ohjauskirjat.

16 a §

Etäluotsauksen luvanvaraisuus

Etäluotsaus Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä yleisillä kulkuväylillä edellyttää Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää lupaa.

Liikenne- ja viestintävirasto myöntää määräaikaisten luvan etäluotsaukseen. Lupa myönnetään luotsausyhtiön hakemuksesta enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan tarvittaessa uusida.

Luvan myöntäminen etäluotsaukseen edellyttää, ettei etäluotsaus aiheuta yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) vaaraa alusliikenteen turvallisuudelle;
- 2) haittaa ympäristölle;
- 3) haittaa muulle alusliikenteelle.

16 b §

Lupa etäluotsaukseen

Etäluotsauslupaa koskevassa hakemuksessa on kuvattava etäluotsauksessa käytettävät menetelmät, tekniikka ja toimintamallit, keinot ympäristön ja alusliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi ja riskienhallinnaksi, etäluotsausväylät tai väylän osat ja etäluotsauksessa käytettävä henkilöstömäärä sekä nimettävä etäluotsauksesta vastaavat henkilöt.

Hakemuksessa on annettava tarvittavat tiedot etäluotsaustoiminnasta ja sen vaikutuksista sekä muista merkityksellisistä seikoista lupahakemuksen arvioimiseksi. Liikenne- ja viestintävirasto voi pyytää asiaan liittyviä selvityksiä.

Liikenne- ja viestintävirasto myöntää luvan etäluotsaukseen, jos toiminta täyttää tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia teknisiä määräyksiä luvan hakemisesta, hakemuksen sisällöstä sekä hakemuksen osaksi vaadittavista riskien arvioinneista ja hallinnasta sekä muista selvityksistä.

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

16 c §

Etäluotsausta koskevan luvan ehdot

Etäluotsausluvassa on määrättävä ne väylät tai väylän osat, joilla etäluotsaus on sallittua, sekä etäluotsaukseen osallistuvat alukset. Luvassa on lisäksi määrättävä etäluotsauksen alkamis- ja päättymispaikat.

Luvassa voidaan asettaa:

- 1) 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden toteutumista edistäviä vaatimuksia;
- 2) ehtoja etäluotsauksessa käytettävistä menettelyistä, tiedoista ja teknologioista;
- 3) ehtoja etäluotsauksen turvallisuuden varmistamiseksi;
- 4) ehtoja raportointivelvollisuudesta viranomaisille ja muille tahoille;
- 5) ehtoja etäluotsauksen valvonnasta ja tarkastuksista;
- 6) maantieteellisiä rajoituksia;
- 7) sää- ja jääolosuhteisiin liittyviä rajoituksia.

Luvan mukaisten toimintojen on sisällyttävä luotsausyhtiön toimintakäsikirjaan.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä etäluotsausluvassa asetettavista ehdoista.

16 d §

Etäluotsausta koskevan luvan muuttaminen

Liikenne- ja viestintävirasto voi omasta aloitteestaan muuttaa perustellusta syystä etäluotsauslupaa tai sen ehtoja luotsausyhtiötä kuultuaan. Lisäksi virasto voi muuttaa etäluotsauslupaa tai sen ehtoja luotsausyhtiön hakemuksesta. Luvan haltijan on haettava luvan muuttamista, jos toimintaa on tarkoitus muuttaa olennaisesti.

16 e §

Etäluotsausta koskevan luvan peruuttaminen

Liikenne- ja viestintävirasto peruuttaa luvan etäluotsaukseen osaksi tai kokonaan, jos:

- 1) luotsausyhtiö rikkoo toistuvasti tämän lain säännöksiä tai 16 c §:ssä tarkoitettuja lupaehtoja;
- 2) etäluotsaus vaarantaa turvallisuutta tai ympäristöä tai aiheuttaa haittaa meriliikenteelle; tai
- 3) luotsausyhtiö lopettaa etäluotsauksen.

16 f §

Etäluotsausta koskevat olennaiset tiedot

Liikenne- ja viestintävirasto, Väylävirasto, Ilmatieteen laitos ja alusliikennepalvelun tarjoaja saavat pyynnöstä luovuttaa luotsausyhtiölle ja muille etäluotsaukseen osallistuville toimijoille sallassapitosäännösten ja liikesalaisuuden estämättä sellaisia etäluotsausta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden lakiin perustuvien tehtävien hoitamiseksi. Tiedot luovutetaan ajantasaisina tietojärjestelmään luodun yhteyden kautta (**rajapinta**) tai muutoin sähköisesti. Viran-

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

omaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa.

Etäluotsausta harjoittavan luotsausyhtiön ja muiden etäluotsaukseen osallistuvien toimijoiden on toimitettava maksutta liikesalaisuuden estämättä Liikenne- ja viestintävirastolle sellaiset etäluotsaukseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä viraston tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Luovutettavia tietoja saa käyttää vain siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Tiedot on poistettava heti, kun ne eivät enää ole tarpeen käyttötarkoitusta varten. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

16 g §

Etäluotsausta koskevia erinäisiä säännöksiä

Aluksen päällikkö saa kieltäytyä etäluotsauksesta. Etäluotsauksesta kieltäytyminen ei saa vaikuttaa luotsin saantiin alukselle.

Etäluotsaukseen sovelletaan, mitä luotsin oikeudesta kieltäytyä luotsauksesta tai keskeyttää luotsaus säädetään 11 §:ssä.

Etäluotsaukseen sovelletaan, mitä 4 a—4 c, 7 ja 8 §:ssä säädetään luotsausyhtiön, satamahalinnon, luotsin ja päällikön vastuusta.

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäviraston on toimitettava rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti alusliikennepalvelun tarjoajalle ajantasaiset tiedot luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista luotsinkäyttövelvollisuudesta. Poikkeuksista Liikenne- ja viestintävirasto voi ilmoittaa alusliikennepalvelun tarjoajalle myös muulla tavalla kuin rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti.

19 §

Luotsausrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) tarjoaa luotsauspalveluja taikka harjoittaa luotsaustoimintaa tai etäluotsausta 4 §:ssä säädetyn vastaisesti,

2) laiminlyö 5 §:ssä tarkoitetun luotsinkäyttövelvollisuuden,

3) laiminlyö 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden taikka

4) luotsaa ilman laissa säädettyä oikeutta,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotsausrikkomuksesta* sakkoon.

Valiokunnan mietintö LiVM 32/2018 vp

20 §

Tuomioistuin

Tämän lain 4—11, 16 a—16 e ja 16 g §:n mukaan käsiteltävissä asioissa toimivaltainen tuomioistuin määräytyy merilain 21 luvun säännösten mukaan.

20 a §

Muutoksenhaku

Luotsin ohjauskirjan peruuttamista, linjaluotsinkirjan peruuttamista ja aluskohtaisen luotsinkäyttövelvollisuuden erivapauden peruuttamista sekä Liikenne- ja viestintäviraston etäluotsausta koskevan luvan myöntämistä, muuttamista tai peruuttamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 11.12.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen sin
varapuheenjohtaja Markku Pakkanen kesk
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Harry Wallin sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker